

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 48 Volume: 10 Issue: 48

Şubat 2017 February 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ERKEKLER NEDEN BAĞIŞLAMAZ?

WHY DON'T MEN FORGIVE?

Canan ÇİTİL AKYOL*
Emine DURMUŞ**

Öz

Bu çalışmada erkeklerin evliliklerinde hangi durumları, neden bağışlamadıkları ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırma, farklı iş ve meslek grubuna mensup 124 evli erkek katılımcı ile yapılmıştır. Katılımcıların evlilik süreleri 5 ay ile 39 yıl arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 38.44'tür. Katılımcılara ait sosyo-demografik bilgiler, katılımcıların evliliklerinde bağışlamayacakları durumlar ve bunların gerekçeleri kişisel bilgi formu aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen bilgiler nitel veri analiz tekniği olan içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları durumlar 23 ana ve iki alt kategori altında toplanmıştır. İlk sıralarda, (1) aldatma, (2) sevgi-saygının azalması ve (3) eve-eşe-çocuklara karşı ilgisizlik yer almaktadır. Sonuçlar erkeklerin; aldatma, sevgi-saygının azalması ve eve-eşe-çocuklara karşı ilgisizlik durumlarını, erkeğin onurunu kırdığı, kabul edilemez durumlar olduğu, toplumsal değerlere aykırı olduğu için bağışlamayacaklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erkek, Evlilik, Bağışlama, Aldatma, İlgisizlik.

Abstract

This study aims to explain what kind of things men don't forgive in their marriages and their reasons. The study was carried out with 124 married men from different occupational groups. Participants have a duration of marriage between 5 months and 39 years and their average of age is 38.44. Socio-demographic attributes of the participants and the incidents they wouldn't forgive in their marriages were collected via a personal data collection form. The data gathered was analyzed with content analysis, one of the qualitative data analysis techniques. Based on the findings of the study, the incidents that men wouldn't forgive are grouped under 23 main and 2 sub-categories. Among the first ranks are (1) cheating, (2) lack of love and respect and (3) indifference towards the husband, kids and the housework. Findings show that men wouldn't forgive cheating, lack of love and respect and indifference towards the husband, kids and the housework because they are unacceptable for being against the social values and for damaging their masculinity.

Keywords: Men, Marriage, Forgiveness, Cheating, Indifference

1. GİRİŞ

Toplumsal kalıp yargılara göre insanlara dair beklentiler, onların sahip oldukları cinsiyete göre değişmektedir. Buna göre erkeklerden güçlü olmaları, ailelerini geçindirmeleri, çevre üzerinde belirli bir kontrol sağlamaları; kadınlardan ise sabırlı, anlayışlı olmaları, evi çekip çevirmeleri, insan ilişkilerini düzenlemeleri beklenmektedir (İmamoğlu, 1991: 832). Türkiye'de yapılan bir araştırma, yemek yapmak, temizlik ve alışveriş yapmak gibi ev işlerinin erkekler tarafından ağırlıklı olarak kadının görevi olarak gördüğünü göstermektedir (Bener ve Günay, 2012: 12). Benzer şekilde, ailenin ihtiyaçlarını karşılamının erkeğin görevi olduğu, aile reisinin erkek olduğu, erkeğin ailenin namusunu daima koruması gerektiği, kadının erkeğine karşı saygılı olmak zorunda olduğu ve erkeğin eşine şiddet uygulayabileceği gibi konularda erkeklerin kızlardan anlamlı düzeyde farklı düşündüklerini göstermektedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, kadın ve erkeklerin bireysel ve toplumsal olarak birbirlerinden farklı rol ve sorumluluklar üstlendikleri ve beledikleri görülmektedir. Karı ve koca arasındaki ilişki, sorunsuz, çatışmanın olmadığı bir süreç değildir. Kocanın öznellik konumu ve ona bağlı iktidarı ancak karısının onu tanıması, onu kabullenmesi vasıtasıyla söz konusu olabilir. Kadının böyle bir kabullenmeyi, tanımayı reddetmesi, buna karşı belli bir direnç göstermesi erkeğin iktidarının ve dolayısıyla da öznellik sürecinin yeniden üretimini en azından aile içerisinde sekteye uğratabilir (Demren, 2008: 85).

Evlilik eşlere; duygusal, sosyal ve fiziksel yakınlık sağlamaktadır. Eş tarafından sağlanan yakın duygusal destek; eşe değer verildiğini, sevildiğini, saygı duyulduğunu ve insan olarak değerli olduğunu ifade etmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Birçok çift evlilik yaşamları boyunca eşleriyle, çözemedikleri öfke ve üzüntüyle sonuçlanan ve temel inançlarını inciten deneyimler yaşarlar. İncinmenin üzerinden yıllar geçse bile, hala kötü duygular beslerler ve eşleri tarafından kabul edilmediklerini düşünürler. Bu duygusal yaralanmalar, eşler arasındaki duygusal bağları ve bu bağın güvenilirliğine zarar verebilir. Eşler kendilerini terk edilmiş veya önemsenmiyor hissedebilirler. Duygusal yaralanma yaşayan eşlerde, suçlama, saldırı gibi

* Uzm. Psk. Dan., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, canancitil@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, emine.durmus@inonu.edu.tr

negatif duygular oluşabilir. Ancak bazı çiftler de yaralanan eşin incinme ve öfkesinin nedenini unutmamasına dönüşebilir. Bu durum ilişkide her şeyin yanlış olduğuna yönelik bir simge olarak kalabilir ve bu hasar çiftlerin memnuniyetsizliğini arttırabilir (Greenberg, Warwar ve Malcolm, 2010).

Eşler arası çatışma ile yapıcı bir şekilde başa çıkma, ilişkiyi geliştirip zenginleştirirken; tam tersine, sağlıksız başa çıkma yolları ile yıkıcı sonuçlar da doğabilir ve çifti doyumsuz olmayan bir ilişkiyi sürdürmeye mahkûm olabilir (Zeytinoglu, 2013). Bu noktada; bağışlama, ilişkinin devamlılığı ve olumlu duyguların yeniden oluşturulabilmesi için gereklidir (Hargrave ve Sells, 1997). Bağışlama son dönemlerde, kişilerarası yaralanmaların kurtarılmasında duygusal iyileşmenin önemli bir yönü olarak ileri sürülmektedir (Greenberg, Warwar ve Malcolm, 2010). Bağışlama kişilerarası ilişkileri düzenlemekle kalmayıp, iyilik halinin sürdürmesini de sağlar. İkili ilişkilerde çatışma, olumsuz duygu ve davranışların ortaya çıkmasına neden olmakta ve bağışlama, yaşanan bu çatışma ile baş etmede, ilişkinin devamını sağlamada önem kazanmaktadır (Gordon ve Baucom, 2003). Bağışlama müdahale eğitimlerine katılan erkeklerin de, bağışlayıcılık anlamında önemli gelişmeler gösterdikleri tespit edilmiştir (McCullough ve Witvliet, 2002). Aynı değişimin keder, öfke ve kaygı duygularının azalmasında olduğu da görülmüştür. İnsanlar belki de en çok sevdikleri insanları incitmektedir. Mahoney, Rye ve Pargament (2005)'ye göre, evlilik ilişkisinde yapılan ihlaller acı verici ve evliliğin kutsallığına zarar verici olarak görülmele birlikte, bu durum bağışlamanın evliliğin devamı için kilit nokta olmasına yol açmaktadır. Bu durumda bağışlama, evlilik ilişkisinde öncelikli ele alınacak konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Akt. Alpay, 2009: 36).

Bağışlama eğilimleri açısından evli kadın ve erkeklerle yapılan çalışmalarda (Taysi, 2007; Taysi, 2010) kadınlar eşlerinden daha fazla incinme eğilimine sahip olsalar da kadın ve erkeklerin incindiğinde benzer davranışlar gösterdikleri ortaya çıkmaktadır. Kadımlarla yapılan bir çalışmada (Çitil ve Durmuş, 2015) kadınlar evliliklerinde en fazla, eş ilişkilerini zedeleyen bir durum olan aldatmayı bağışlamayacaklarını ifade etmektedirler. Kadınlar benzer şekilde şiddet (fiziksel/psikolojik) evliliği önemli oranda zedeleyen, bağışlanması güç olan bir olgu olarak değerlendirmektedirler. Kötü alışkanlıklar da kadınlar tarafından büyük oranda bağışlanmayan bir başka gerekçe olarak karşımıza çıkmaktadır.

Evlilik ve aile ilişkilerinde kadın rol ve tutumlarına yönelik çalışmalarla kıyaslandığında erkeklerle yapılan çalışmaların sayısının daha sınırlı olduğu görülmektedir. Ülkemizde, psikolojik danışma ve rehberlik alanında erkek ve erkek eş rollerini konu alan araştırmaların özellikle 2000'li yıllardan yoğunluk kazanmıştır. Erkeklerin cinsiyet rolleri (Eryılmaz ve Atak, 2011; Peker, Eroğlu ve Çitemel, 2012), baba tutumları (Karacan ve Kazak-Berument, 2012; Kuzucu ve Özdemir, 2013; Telsiz, 2012) babalık rolü (Kuzucu, 2011) romantik ilişkilerdeki rolleri (Cihan-Güngör, Yılmaz ve Balcı-Çelik, 2011; Gizir, 2013; Kepir-Savoly, Ulaş ve Demirtaş-Zorbaz, 2014), evlilik ilişkileri (Çağ ve Yıldırım, 2013; Eskin, 2012; Hamarta, Deniz, Dilmaç ve Arslan, 2015) son yıllarda araştırma konularını oluşturmaktadır.

Bu çalışmayla evlilik ilişkisinde erkeklerin görüşleri dikkate alınarak, evlilikte bağışlanmayan durumlar erkek eşlerin değerlendirilmesiyle incelenmiştir. Çalışma erkeklerin evliliklerinde neleri, neden bağışlamadıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları durumların ve gerekçelerinin belirlenmesi, erkeklerin evlilik algıları ve evlilik yaşantılarına ilişkin beklentilerini de ortaya koyacağından aile ve evlilik danışmanlığı alanı için önemli katkılar sağlayacaktır. Evli erkeklerle gerçekleştirilen bu araştırma sonuçlarının, erkeklerin evlilik algı ve yaşantılarına ışık tutması, aile danışmanlığı, çift ve aile ve evlilik terapisi literatürü ve uygulayıcılarına veri sağlaması da amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma evrenini Malatya ilindeki evli erkekler oluşturmaktadır ve amaçlı örnekleme yöntemi ile Malatya il merkezinde yaşayan 124 evli erkek katılımcıya ulaşılmıştır. Nitel araştırmalarda, örnekleme derinlemesine araştırabilmek için amaçlı örnekleme tercih edilir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmaya katılan erkeklerin yaş ortalaması 38.44'tür. Katılımcıların evlilik sürelerinin ortalaması 12.1 yıldır; katılımcılara ait en uzun evlilik süresi 39 yıl, en kısa evlilik süresi ise 5 aydır. Örneklemede çocuk sahibi olmayan 16 kişi vardır, diğerlerinin çocuk sayısı ise 1 ile 6 arasında değişmektedir. Katılımcıların %76.6'sı üniversite, %18.5'i lise ve %5.6'sı ilköğretim okulu mezunudur. Katılımcıların farklı iş ve meslek grubuna mensup olmalarına özen gösterilmiştir. Erkeklerin %33.8'i öğretmen (f=42), %16.1'i polis (f=20), %15.3'ü memur (f=19), %8.0'ı sağlık çalışanı (f=10), %5.6'sı özel sektör çalışanı (f=8), %6.4'i esnaf (f=7), %4.8'i serbest meslek (f=6), %4.0'si tekniker (f=5), %3.2'si mühendis (f=4), %1.6'sı işçi (f=2), %1.6'i çiftçi (f=2), %1.6'i antrenör (f=) ve %0.80'i şehir planlamacı (f=1) olarak çalışmaktadır.

2.2. Verilerin Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Formun birinci bölümünde katılımcılardan sosyo-demografik bilgilerini doldurmaları, ikinci bölümünde ise, evliliklerinde bağışlamayacakları durumları ve gerekçelerini açık uçlu sorularla cevaplamaları istenmiştir. Katılımcıların cevaplamaları beklenen açık uçlu soru şu şekilde düzenlenmiştir;

"Evliliğinizde bağışlamayacağınız durumlar nelerdir? Aşağıdaki boşluğa önem sırasına göre ilk 5'ini yazarak, neden bağışlamadığının gerekçelerini de ilgili boşluğa yazınız". Cevaplar yazılı olarak alınmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu çalışmada "içerik analizi" yapılmıştır. İçerik analizinde amaç benzer verileri bir takım kavram ve temalar altında toplayıp içeriğin anlaşılmasını sağlamak (Yıldırım ve Şimşek, 2008) olduğundan, bu çalışmada da benzer veriler ortak temalar elde edilerek incelenmiştir. Bu amaçla; araştırmacılar, açık uçlu soruya verilen cevapları incelemiş, bilgileri eksik olan 14 formu elemiş, cevaplara ilişkin notlar almış, kodlama ve kategoriler oluşturmuştur. Kategori oluşturma aşamasında Psikolojik Danışman ve Rehberlik Bilim Dalı alan uzmanlarından (iki öğretim üyesi) ve Doktora düzeyinde Aile ve Evlilik Terapileri dersi almakta olan dört doktora öğrencisinden uzman desteği alınmıştır. Kodlamada katılımcıların kendi özgün ifadeleri alınmış ve ortak temalar altında toplanmıştır. Analiz için kullanılan kodlama formu içerik analizi yönteminin temel ilkelerine göre hazırlanmış (Tavşancıl ve Aslan, 2001), güvenilirlik tüm verilerin kodlamaları üzerinden yapılmıştır. Sınıflandırılan verilerin frekans ve yüzdeleri tablolaştırılarak sunulmuştur. Elde edilen frekanslar, sorulan soruya katılımcıların neyi kaç defa ifade ettiklerini göstermektedir. Bu nedenle tablolaştırılan frekanslar katılımcı sayısını değil analiz yoluyla saptanan ifadelerin sıklığını göstermektedir. Gerekçeler için, katılımcıların yarı yapılandırılmış açık uçlu soruya verdikleri cevapların bir kısmı doğrudan alıntılar şeklinde sunulmuştur. Doğrudan alıntılarda, katılımcılara ait bilgiler katılımcı numarası ile verilmiştir (Örneğin, Katılımcı-9 için K-9).

3. BULGULAR

Bulguların birinci bölümünde katılımcıların evliliklerinde bağışlamayacakları durumlar incelenmiş ve bu durumlar ortak temalar altında birleştirilerek yüzde ve frekans tabloları oluşturulmuştur. Erkeklerin bağışlamayacakları durumların yüzde ve frekansları Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo1. Erkeklerin Bağışlamayacakları Durumların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Bağışlanmayan Durum	f	%
Aldatma	113	21.6
Sevgi-Saygının Azalması	68	13.1
İlgisizlik (eşe, eve, çocuklara karşı)	53	10.1
Yalan Söyleme	44	8.4
Büyük Aile İle İlişkiler	41	7.8
Erkeğin Ailesine Saygısız davranması	25	4.7
Üçüncü Şahsın Müdahalesi	16	3.1
Geçimsizlik	31	5.9
Maddi Problemler	26	4.9
Dünya Görüşündeki Farklılıklar	14	2.6
İletişim Kuramama	12	2.2
Zor Kişilik Özellikleri	11	2.1
Toplum İçinde Rencide Etme	11	2.1
Evliliğe Uygun Olmayan Davranışlar	10	1.9
Kötü Alışkanlıklar (alkol, sigara vb)	6	1.1
Şiddet	5	0.9
Aile Sırlarının Saklanamaması	4	0.7
Sosyal Hayata Müdahale	4	0.7
Sağlıkla İlgili Nedenler	3	0.5
Dini Yaşantılar	3	0.5
Cinsel Problemler	3	0.5
Yetersiz Kişisel Bakım	2	0.3
Evi Terk	2	0.3
Aşkın Bitmesi	2	0.3
Teknoloji Bağımlılığı	1	0.1
Toplam	523	100

N=124

Tablo 1 incelendiğinde erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacaklarını söyledikleri durumların 23 ana ve iki alt kategori altında toplandığı görülmektedir. Erkeklerin çoğunluğu evliliklerinde aldatmayı bağışlamayacaklarını söylerken (f=113), bu durumu sırasıyla sevgi-saygının azalması (f=68) ve ilgisizlik (eşe-eve-çocuklara karşı) takip etmektedir (f=53). Aldatma toplam yüzdesi büyük bir yüzdelik olarak görülmesine de (%21.6), 113 defa dile getirilmiş ve en çok tekrarlanan durumu oluşturmuştur. Bu kategoriye oluşturan katılımcı ifadelerine örnek olarak "herhangi bir sebeple beni aldatması" K-31, "başkasına ilgi duyup aldatması" K-75, "illegal ilişkisi varsa" K-167 verilebilir.

Erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacaklarını söyledikleri ikinci durum ise sevgi-saygının azalmasıdır. 68 erkek (%13.1) sevgi-saygının azalmasını evliliklerinde bağışlamayacaklarını dile getirmişlerdir. Bu kategori için katılımcı ifadeleri "Sevgi-saygı evliliğin temelidir." K-78, "Sevgi-saygı yoksa evlilik bozulur." K-201 şeklindedir.

Evlilik yaşantısında erkeklerin bağışlamayacakları üçüncü durumu ise eşe, eve ve çocuklara karşı ilgisizlik oluşturmaktadır (f=53). Araştırmanın %10.1'lik dilimini oluşturan ilgisizlik kategorisine ait katılımcı ifadeleri şu şekildedir: "Eşine çocuklarına karşı duysuz olmamalı." K-154, "Ailesine karşı ilgisiz kadın benim için yoktur." K-159.

Çalışmada 44 defa tekrarlanan yalan söyleme durumu (%8.4) erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları dördüncü kategoriye oluşturmaktadır. Bu kategori katılımcıların "Yalan söylerse affedemem." K-31, "Evlilikte yalan olmamalı." K-75 ifadelerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur.

Büyük aile ile ilişkiler kategorisi (f=41, %7.8) erkeklerin bağışlamayacakları beşinci durum olarak Tablo1'de görülmektedir. Büyük aile ile ilişkiler iki kategori altında değerlendirilmiştir. Eşlerin erkeğin ailesine saygısızlık etmesi bağışlanmaz bir durum olarak 25 kez (%4.7); üçüncü bir şahsın evliliklerine müdahale etmesi ise bağışlanmaz bir durum olarak 16 kez söylenmiştir. Bu kategori için katılımcı ifadeleri şu şekildedir: "Aramızdaki şeylere üçüncü birinin karışmasını istemem." K-154, "Aileme karşı en ufak saygısızlığı kabullenemem." K-26.

Tablo 1'de verilen diğer durumlar, erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları durumların toplamda %26.7'sini oluşturmaktadır. Bunlar sırasıyla şiddetli geçimsizlik (f=31, %5.9), maddi sıkıntı (f=26, %4.9), dünya görüşündeki farklılıklar (f=14, %2.6), iletişimle ilgili problemler (f=12, %2.2), kişisel özellikler (f=11, %2.1), toplum içinde rencide etme (f=11, %2.1), evliliğe uygun olmayan davranışlar (f=10, %1.9), kötü alışkanlıklar (f=6, %1.1), şiddet (f=5, %0.9), sırların başkalarına anlatılması (f=4, %0.7), sosyal hayata müdahale (f=4, %0.7), sağlıkla ilgili nedenler (f=3, %0.5), dini nedenler (f=3, %0.5), cinsel nedenler (f=3, %0.5), kişisel bakım (f=2, %0.3), evi terk (f=2, %0.3), aşkın bitmesi (f=2, %0.3) ve teknoloji (f=1, %0.1)'dir.

Erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları 23 ana ve iki alt kategori altında toplanan durumlar incelendiğinde, bu durumlardan yaklaşık yarısının (%44.8) ilk üç kategori altında toplandığı görülmektedir. Erkekler tarafından toplamda 234 kez ifade edilen bu üç kategoriye (aldatma, sevgi-saygının azalması, ilgisizlik) ait gerekçeler araştırmanın ikinci bölümünde içerik analizden geçirilmiştir. Tablo-1'de yer alan kategorilere dair gerekçelerin tamamı, araştırmanın ana bulgularının anlaşılmasını zorlaştıracak kadar uzun ve detaylı olması nedeni ile analizler yalnızca en önemli olduğu ifade edilen, ilk üç kategori (aldatma, sevgi-saygının azalması ve ilgisizlik) üzerinden yapılmıştır. Erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları ilk üç büyük kategoriye oluşturan aldatma, sevgi-saygının azalması ve ilgisizlik durumlarına ilişkin nedenlerin karşılaştırmalı yüzde ve frekansları Tablo-2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. Erkeklerin Aldatma, Sevgi-Saygının Azalması ve İlgisizlik Durumlarını Bağışlamama Gerekçeleri

Bağışlamama Gerekçeleri	Bağışlanmayan Durumlar							
	Aldatma		Sevgi-Saygının Azalması		İlgisizlik		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kabul edilemez bir durumdur	19	20.4	-	-	-	-	19	11.2
Sevgi-saygı ve güveni azaltır	13	13.9	7	15.9	2	6.2	22	13.1
Ahlak ve namus anlayışına aykırıdır	12	12.9	-	-	-	-	12	7.1
Evlilik ilişkisini bozar	10	10.7	12	27.2	1	3.1	23	13.6
Toplumsal değerlere aykırıdır	8	8.6	-	-	-	-	8	4.7
Eşi başkasıyla paylaşmak kabul edilemez	9	9.6	1	2.2	2	6.2	12	7.1
Boşanma nedenidir	6	6.4	6	13.6	6	18.7	18	10.6
Onur kırıcıdır	3	3.2	5	11.3	-	-	8	4.7
Cinayet nedenidir	2	2.1	-	-	-	-	2	1.1
Farklı beklentilerin olduğunu gösterir	2	2.1	5	11.3	-	-	7	4.1
Hiçbir insan hak etmez	1	1.1	-	-	-	-	1	0.5
Kadının görevidir	-	-	2	4.5	9	28.1	11	6.5
Huzursuzluk artar	1	1.1	7	15.9	3	9.3	11	6.5
Çocuklarını önemlidir	-	-	-	-	8	25.0	8	4.7
Gerekçe Belirtilmemiş	20	17.6	24	35.2	21	39.6	65	27.7

N=124

Tablo 2 incelendiğinde erkeklerin evliliklerinde aldatma, sevgi-saygının azalması ve ilgisizlik (eşe-eve, çocuklara karşı) durumlarını bağışlamama gerekçelerinin 14 ana kategori altında toplandığı görülmektedir. Aldatma, sevgi-saygının azalması ve ilgisizlik durumlarını bağışlamayacaklarını söyleyen ancak bu durumlara ilişkin gerekçe belirtmeyen katılımcılar toplamın %27.7'sini oluşturmaktadırlar.

Tablo 2 incelendiğinde sadece aldatma durumu için belirtilen ortak gerekçelerin olduğu görülmektedir. Bu gerekçelerin ilk sırasında kabul edilemez bir nedendir (f=19, %20.4) yer almaktadır ve katılımcı ifadeleri şu şekildedir: "Kabul edemem, benim ve onun hayatını zehir eder." (K-62), "Eşimin herhangi bir sebeple beni aldatmasını kabullenemem." (K-31). Sadece aldatma durumu için kullanılan ikinci gerekçe ahlak ve namus anlayışına aykırıdır (f=12, %12.9) şeklinde kodlanmıştır. Bu kategoriye ait örnek katılımcı ifadeleri "Toplum olarak ahlaki zaafiyetlere karşı tepki gösteren bir milletiz." (K-20), "Ahlak-edep anlayışında onarılmaz aşılmaz engeller oluşmuşsa sürdürülebilir yaşam kalmaz." (K-97) şeklindedir. Toplumsal değerlere aykırıdır (f=8, %8.6)

gerekçesi de yalnızca aldatma durumu için kullanılmıştır ve örnek katılımcı cümleleri şu şekildedir: “Türk milletinin genlerinde olduğu için namus, bizim için önemlidir.” (K-66), “Toplumumuzun kabul edemeyeceği şeydir.” (K-80). Aldatma durumu için kullanılan bir diğer gerekçe *cinayet nedenidir* (f=2, %2.1) olarak belirtilmiştir ve “Katil olmak istemiyorum.” (K-173) şeklinde ifade edilmiştir. Yalnızca aldatma durumu için kullanılan son gerekçe ise *hiçbir insan hak etmez’dir* (f=1, %1.1). Bu gerekçeye ait örnek katılımcı ifadeleri şu şekildedir: “Hiçbir kadın ya da eş aldatılmayı hak etmez.” (K-206).

Erkekler ifadelerinde %13.6’lık oranla *evlilik ilişkisini bozar* gerekçesiyle (f=23) sevgi-saygının azalmasını (f=12, %27.2), aldatmayı (f=10, %10.7) ve ilgisizliği (f=1, %3.1) bağışlamayacaklarını söylemişlerdir. Bu kategoriye oluşturan katılımcı örnek ifadeleri şu şekildedir: “Aynı çatı altında olmanın bir anlamı kalmamıştır.” sevgi-saygının azalması (K-24), “Temeli sağlam olmayan bina yıkılmaya mahkumdur.” aldatma (K-198), “Süreklilik olduğunda evliliği olumsuz etkiler.” ilgisizlik (K-35).

Bağışlamama gerekçesi olarak *sevgi-saygı ve güveni azaltır* diyen erkeklerin ifadelerinin sıklık oranı aldatma %13.9 (f=13), sevgi-saygının azalması %15.9 (f=7) ve ilgisizlik %6.2 (f=2) olmak üzere toplamda %13.1 (f=22)’dir. Bu kategoriye ait katılımcı ifadeleri “Aldatan eşle bir arada yaşanmaz sevgi bitmişse yaşamın anlamı olmaz.” aldatma (K-89), “Önem ve değer bitmesine neden olur, böyle biriyle yaşamak zordur.” sevgi-saygının azalması (K237), “Bana olan ilgi ve sevgisini kaybetmesi.” ilgisizlik (K-36) şeklindedir.

Eşi başkasıyla paylaşmak kabul edilemez gerekçesini kullanan erkeklerin ifadelerinin sıklığının oranı aldatma %9.6 (f=9), sevgi-saygının azalması %2.2 (f=1) ve ilgisizlik %6.2 (f=2) olmak üzere toplamda % 7.1 (f=12)’dur. Katılımcılara ait örnek ifadeler şu şekildedir: “O benim tek helalim, başkasıyla paylaşmak istemem.” aldatma (K-102), “Başka biriyle duygusal yakınlaşma başlamışsa zorlamanın anlamı yok.” sevgi-saygının azalması (K-88), “Eşimin odak noktasında değilsem.” ilgisizlik (K-73).

Üç durum için de ortak olarak kullanılan bir diğer gerekçe *boşanma nedenidir* şeklinde katılımcılar tarafından belirtilmiştir ve toplamda bu ifadelerin sıklık oranı %10’dur (f=18). Bu oran aldatma için %6.4 (f=6), sevgi-saygının azalması için %13.6 (f=6) ve ilgisizlik için %18.7 (f=6)’dır. Bu gerekçeye ait katılımcı örnek cümleleri “Hem ahlaki hem dini açıdan boşanma daha uygundur.” aldatma (K-31), “Sevgi-saygı olmazsa boşanma kaçınılmaz olur.” sevgi-saygının azalması (K-87), “Sabahdan akşama kadar çalışıyorum, eve gittiğimde daha gelmemişse çocuklarımıza gereken bakımı yapmıyorsa boşanma nedenidir.” ilgisizlik (K-68) şeklindedir.

Erkeklerin ifadelerinin sıklık oranına bakıldığında %1.1’i (f=1) aldatma, %15.9’u (f=7) sevgi-saygının azalması ve %9.3’ü (f=3) ilgisizlik olmak üzere toplamda %6.5 (f=11) *huzursuzluk artar* gerekçesini kullanmıştır. Bu gerekçeye ait örnek ifadeler şu şekildedir: “Evdde huzur kalmaz.” sevgi-saygının azalması (K-67), “Bir çift göz bir güler yüz göremezsem huzursuz olurum.” ilgisizlik (K-81), “Huzur denilen bir şey kalmaz.” aldatma (K-80).

Onur kırıcıdır gerekçesi aldatma için %3.2 (f=3) ve sevgi-saygının azalması için %11.3 (f=5) olmak üzere toplamda %4.7 (f=8)’lik oranla kullanılmıştır. Kategoriye ait örnek ifadeler “Her söz karşı tarafa batıyorsa birbirini üzmemekten başka bir şey olmaz.” sevgi-saygının azalması (K-21), “İtibarıma gölge düşürür.” aldatma (K-179) şeklindedir.

Farklı beklentilerin olduğunu gösterir gerekçesi toplamda %4.1 (f=7)’lik oranla kullanmıştır. Bu gerekçe aldatma için %2.1 (f=2) ve sevgi-saygının azalması için %11.3 (f=5) oranındadır. Katılımcıların örnek cümleleri şu şekildedir: “Hayat arkadaşına yabancılaşırsan beklentiler de farklılaşır.” aldatma (K-190), “Evlilikte tek taraflı bir düşünce yaşam tarzı kişinin isteklerine önem verilmemesi.” sevgi-saygının azalması (K-213).

Kadının görevidir gerekçesi sevgi-saygının azalması için %4.5 (f=2) ve ilgisizlik için %28.1 (f=9) olmak üzere toplamda %6.5 (f=11) oranında kullanılmıştır. Kategoriye ait örnek ifadeler “Bir kadının kocasına saygı göstermesi lazım.” sevgi-saygının azalması (K- 77), “Kadının birinci önceliği evidir. Ev işlerini ve çocukları ikinci plana atarsa affetmem.” ilgisizlik (K-37) şeklindedir.

Çocukların önemlidir gerekçesi toplamda %4.7 (f=8) oranla sadece ilgisizlik durumu için kullanılmıştır. Bu gerekçeye ilişkin örnek cümleler şu şekildedir: “Çocuğuma istemediğim şeyleri uygulayamaz, çocuğum çok önemlidir.” (K-66), “Çocuklarım benim en değerli varlıklarım ve hayata dayanma gücümdür.” (K-24).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma bulgularına bakıldığında erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları durumlar 23 ana ve iki alt kategori altında toplanmıştır. İlk sırada kadınlar gibi (Çitil ve Durmuş, 2015) erkeklerin de evliliklerinde bağışlamayacakları durumun aldatma olduğu görülmektedir. Söz konusu evlilik ilişkileri, kadın erkek ilişkileri olduğunda bu bulgu beklenen bir sonuçtur. Evlilik birliği dışında yaşanan cinsellik hem toplum hem de aile bütünlüğünü tehdit eden bir tehlike olarak algılanmaktadır (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009). Aldatma, ister açıkça var olan ister varsayılan bir durum olsun, ilişki içerisinde verilen sözlerin bozulması ve hayallerin yıkılması anlamına gelmektedir (Bischoff, 2003). Nitekim araştırmaya katılan erkekler, kabul edilemez, sevgi-saygı ve güveni azaltır, ahlak ve namus anlayışına aykırıdır, evlilik ilişkisini bozar, toplumsal değerlere aykırıdır, boşanma sebebidir vb. gerekçesiyle aldatmayı bağışlamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Toplumsal ve kültürel özellikler nedeni ile kadınlar kendilerini daha çok aldatılmanın mağduru olarak değerlendirebilmektedirler. Literatürdeki çalışmalar da erkeklerin aldatma oranlarının daha fazla olduğunu göstermektedir (Atwood ve Seifer, 1997), buna karşın her on kadında birinin evlilikleri sırasında yasak ilişki yaşadıklarını saptamıştır (akt. Dattilio, 2012). Evlilik, kişilere birbirlerine karşı bazı duygusal, hukuksal, cinsel vb. sorumluluklar yükler; aldatma bu sorumlulukların ihlali anlamına gelmekte ve ailenin kendine özgü karmaşık yapı ve ilişkisini bozmaktadır.

Bağışlama, bireylerin yaşadıkları durumlara yükledikleri duygu ve düşüncelerden bağımsız düşünülemez. Evliliğin temelinde sevgi-saygının olduğu inancına sahip kişiler, bu inançları sarsıldığında daha az bağışlayıcı olabilirler (Çoklar ve Dönmez, 2014). Literatürdeki çalışmalar kadınların duygusal ilişkilerinde daha incinebilir olduğunu ve sevgi-saygının azalmasını bağışlamayanların da çoğunlukla kadınlar olduğunu göstermektedir (Alpay, 2009; Çitil ve Durmuş, 2015). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından düşünüldüğünde, kadınların daha çok ilişki yönelimli olarak, duygusal ilişkileri hakkında daha çok düşündükleri, erkeklerle karşılaştırıldıklarında, kadınların daha duyarlı, daha duygusal ve incinebilir olarak değerlendirildikleri görülmektedir (Dökmen, 2004). Taya (2013) ise kadınlardan farklı olarak, erkeklerin ailelerine karşı yapılan saygısızlığı boşanma nedeni olarak gördüğünü belirtmiştir.

Bu araştırmanın bulguları evlilikte sevgi-saygının azalması ve ilgisizliğin erkekler tarafından bağışlanmayan durumlar olduğunu ortaya koymuştur. Toplumsal farklılaşmalar, aile içi statüleri de etkilemeye başladığından, erkeğin çalışıp para kazandığı, kadının ise yalnızca ev işleriyle uğraştığı geleneksel sistem zamanla günümüz evliliklerinin ihtiyaçlarını karşılayamamaya başlamıştır. Aile reisi statüsü, yalnızca babaya bir başka deyişle eril olana ait olmaktan çıkarak kadın için de kullanılabilir olmuştur. Bu durumda ev işleri erkek ve kadın arasında ortaklaşa yapılmaya başlamış, sorumluluklar paylaşılmıştır. (Alp, 2007). Erkeklerin, toplumsal kalıp yargılar nedeniyle ev işlerini düzenli bir şekilde yapmak, çocukların bakımıyla ilgilenmek gibi kadınlardan bekledikleri bazı davranışlar olabilir. Bu beklentilere uymayan kadınlar, eşleri tarafından ilgisiz olarak nitelendirilebilirler.

Evlilik kavramına atfedilen anlamların incelendiği bir çalışmada erkekler evliliği en çok nitelikli beraberlik, bağlılık ve mutlu olmanın temel yolu vb. olarak görmektedirler (Koç vd., 2007). Evliliğe en çok yüklenen bu anlamların partner tarafından karşılanmaması bağışlanmaz bir durum olarak nitelendirilebilir. Ayrıca evlilik, Özgüven (2014)'e göre sevgi, saygı, paylaşma ve hoşgörü ile yürütülürse mutluluğun kaynağı olarak görülebilecek bir görevdir. Dolayısıyla sevgi-saygının azalması ve ilgisizliğin erkekler tarafından bağışlanmaz bir durum olduğu bulgusunun literatürle paralel olduğu söylenebilir.

Bu çalışma, erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacak durumları ve gerekçelerini Malatya il merkezinde yaşayan erkeklerin algıları yoluyla ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, Türkiye kapsamına genelleme yapmak mümkün değildir, fakat alanda çalışan akademisyenler için daha sonra yapılabilecek çalışmalara zemin oluşturması açısından önem taşıyabilir.

Bu araştırma sonuçları ışığında şu öneriler verilebilir: kadınların ve erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacakları durumlar karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Erkeklerin evliliklerinde bağışlamayacaklarını söyledikleri durumlarla ilgili nitel görüşmeler yapılabilir. Aile veya çiftlerle çalışan psikolojik yardım uzmanları bu araştırmanın sonuçlarından faydalanabilir.

KAYNAKÇA

- ALPER, Alp (2007). *Yeni Çalışma Biçimleri ve Değişen Aile Yapısı Bağlamında Çalışan Kadınlar*, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALPAY, Aslı (2009). *Yakın İlişkilerde Bağışlama: Bağlanma, Benlik Saygısı, Empati ve Kıskançlık Değişkenleri Yönünden İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATWOOD, D. Joan ve SEIFER, Madeline (1997). "Extramarital Affairs and Constructed Meanings: A Social Constructionist Therapeutic Approach", *American Journal of Family Therapy*, S. 25, s. 55-75.
- BENER, Özgün ve Günay, Gülay (2012) "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılamaya Biçimleri", *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 2 (1), s. 1-27
- CİHAN-GÜNGÖR, Hüdayar., YILMAZ, Müge ve BALCI-ÇELİK, Seher (2011). "Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 4 (36), s. 180-190.
- ÇAĞ, Pınar ve YILDIRIM, İbrahim (2013). "Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 4 (39), s. 13-23.
- ÇİTİL, Canan ve DURMUŞ, Emine (2015). "Kadınlar Neden Bağışlamaz?", *Journal of International Social Research*, S: 8 (36), s. 507-511.
- ÇOKLAR, Işıl ve DÖNMEZ, Ali (2014). "Kişiler Arası İlişkilerde Bağışlama Üzerine Bir Gözden Geçirme", *Nesne Psikoloji Dergisi*, S. 4, s. 33-54.
- DATILIO, M. Frank (2012). *Bilişsel Davranışçı Çift ve Aile Terapisi: Klinisyenler İçin Kapsamlı Bir Rehber*, İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- DEMREN, Çağdaş (2008). "Kadınlık Dolayısıyla Erkeklik Öznelliği", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 32 (1), s. 73-92.
- DÖKMEN, Y. Zehray (2004). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*, Ankara: Sistem Yayıncılık.
- ERYILMAZ, Ali ve ATAĞ, Hasan (2011). "Beliren Yetişkinlik Döneminde Özsaygı, Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Romantik Yakınlığı Başlatmanın İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Bilimleri*, S. 11 (2), s. 587-600.

- ESKİN, Mehmet (2012). "Evlilik Terapisi İçin Başvuran Çiftlerin Evlilik Doyumu ve Evlilik Terapisi Hakkındaki Görüşleriyle İlişkili Etmenler", *Klinik Psikoloji Dergisi*, S. 15, s. 226-237.
- GİZİR, A. Cem (2013). "Üniversite Öğrencilerinin İlişki İnançlarının Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumlarına Göre İncelenmesi", *Eğitim ve Bilim*, S. 38 (170), s. 372-383.
- GORDON, C. Kristina ve BAUCOM, H. Donald (2003). "Forgiveness and Marriage: Preliminary Support for a Synthesized Model of Recovery from a Marital Betrayal", *American Journal of Family Therapy*, S. 31, s. 179-199.
- GREENBERG, Leslie, WARWAR, Serine ve MALCOLM, Wanda (2010). "Emotion-Focused Couples Therapy and the Facilitation of Forgiveness", *Journal of Marital and Family Therapy*, S. 36 (1), s. 28-42. Doi: 10.1111/j.1752-0606.2009.00185.x
- GÜLSÜN, Murat, AK, Mehmet ve BOZKURT, Ali (2009). "Psikiyatrik Açından Evlilik ve Cinsellik", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, S. 1, s. 68-79.
- HAMARTA, Erdal, DENİZ, Metin, DİLMAÇ, Bülent ve ARSLAN, Coşkun (2015). "A Study on Marital Relationship and Marital Life Satisfaction With Regard to Values of Marital Couples", *International Journal of Human Sciences*, S. 12 (1), s. 55-69.
- HARGRAVE, D. Terry ve SELLS, N. James (1997). "The Development of a Forgiveness Scale", *Journal of Marital and Family Therapy*, S. 23, s. 41-62.
- İMAMOĞLU, E. Olcay (1991). *Aile İçinde Kadın-Erkek Roller*, Ankara: Türk Aile Ansiklopedisi.
- KARACAN, Eda ve KAZAK-BERUMENT, Sibel (2012). "Yetişkin Gelişiminin Anababalık Rollerini Açısından Niteliksel Olarak İncelenmesi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 12(3), s. 137-152.
- KEPİR-SAVOLY, D. Didem, ULAŞ, Özlem ve DEMİRTAŞ-ZORBAS, Selen (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Çiftler Arası Şiddeti Kabul Düzeylerini Etkileyen Etmenler", *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, S. 5(42), s. 173-183.
- KOÇ, Mustafa, SEZER, Adem, BALÇIN, Mehmet., TURHAN, Harun., POLAT, Ümit ve BÖLÜKBAŞ, Orhan (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Kavramına Atfettikleri Anlamlar", *A.Ü. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2 (3), s. 110-123.
- KUZUCU, Yaşar (2011). "Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 4(35), s. 79-91.
- KUZUCU, Yaşar ve ÖZDEMİR, Yalçın (2013). "Ergen Ruh Sağlığının Anne ve Baba Katılımı Açısından Yordanması", *Eğitim ve Bilim*, S. 38 (168), s. 96-112.
- MCCULLOUGH, Michael ve WITVLIET C. Vanoyen (2002). "The Psychology of Forgiveness", *Handbook of Positive Psychology*, S. 2, s. 446-455.
- MILES, B. Matthew. ve HUBERMAN A. Michael (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Source Book*, USA: Sage Publications.
- ÖZGÜVEN, İ. Ethem (2014). *Evlilik ve Aile Terapisi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- PEKER, Adem, EROĞLU, Yüksel ve ÇİTEMEL, Nihan (2012). "Boyun Eğici Davranışlar ile Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Arasındaki İlişkide Cinsiyetin Aracılığının İncelenmesi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, S. 9 (1), s.206-221.
- TAVŞANCIL, Ezel ve ASLAN, A. Esra (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- TAYA (2013), *Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler*. İstanbul: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- TAYSİ, Ebru (2007). *İkili İlişkilerde Bağışlama: İlişki Kalitesi ve Yüklemelerin Rolü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TAYSİ, Ebru (2010). "Evlilikte Bağışlama: Evlilik Uyumu ve Yüklemelerin Rolü", *Türk Psikoloji Dergisi*, S. 25, s. 40-52.
- TELSİZ, Muhtesem (2012). "Adölesan-Ebeveyn İlişkisinde Anne ve Baba Rollerini", *Kadın Araştırmaları Dergisi*, S. 4, s. 121-132.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ZEYTİNOĞLU, Eda (2013). *Evlilikte Bireylerin Benlik Saygısı, Kısırılık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.